

Bestuursvoorstel

Onderwerp: Gemaal De Bulten Nummer: Z54989/ 160725	Agendapunt: 7
---	----------------------

DB: Ja 21-10-2025	BPL: Nee	FAZ: Nee	VVSW: Ja 05-11-2025	AB: Ja 19-11-2025
-----------------------------	-----------------	-----------------	-------------------------------	-----------------------------

Opsteller:	Opdrachtgever: Jan van der Laan	Portefeuillehouder: Martijn van Mensvoort
-------------------	---	---

Ondersteuning van de afdeling: ☒ Technisch ☐ Juridisch ☒ Financieel ☐ Staf ☒ Communicatie ☐ ICT / Beveiliging
--

Externe betrokkenen:	Reden:

Samenvatting: Gemaal De Bulten vertoont technische gebreken, waaronder schade aan de instroomwanden. Hoewel het gemaal voorlopig operationeel blijft is herstel noodzakelijk. Ter voorbereiding op besluitvorming is een variantenstudie uitgevoerd inclusief kostenramingen. Dit voorstel biedt inzicht in de oplossingsrichtingen en de beleidsmatige onderbouwing voor het vervolgtraject en het benodigde budget.

Duurzaamheidsparagraaf: Ja

Begrotingsaspecten: Ja De geplande kosten van dit project zijn opgenomen in de meerjareninvesteringschema (MJI) 2026 - 2030 behorende bij de meerjarenraming 2026 – 2030. De kapitaallasten behorende bij het nu aangevraagd uitvoeringskrediet van € 1.900.000,- bedragen voor het eerste jaar € 126.000,-. Deze dalen jaarlijks door de gehanteerde lineaire afschrijvingsmethode.

AB-voorstel: Instemmen met: - De realisatie van een toekomstbestendig gemaal De Bulten, dat voldoet aan de gestelde eisen op het gebied van waterveiligheid en visveiligheid. - Voor de realisatie van het nieuwe gemaal De Bulten wordt gevraagd een uitvoeringskrediet van € 1.900.000,- beschikbaar te stellen.
--

Bijlagen: Nee -

Ter inzage AB: Ja Onderwerp(en):

Bestuursvoorstel

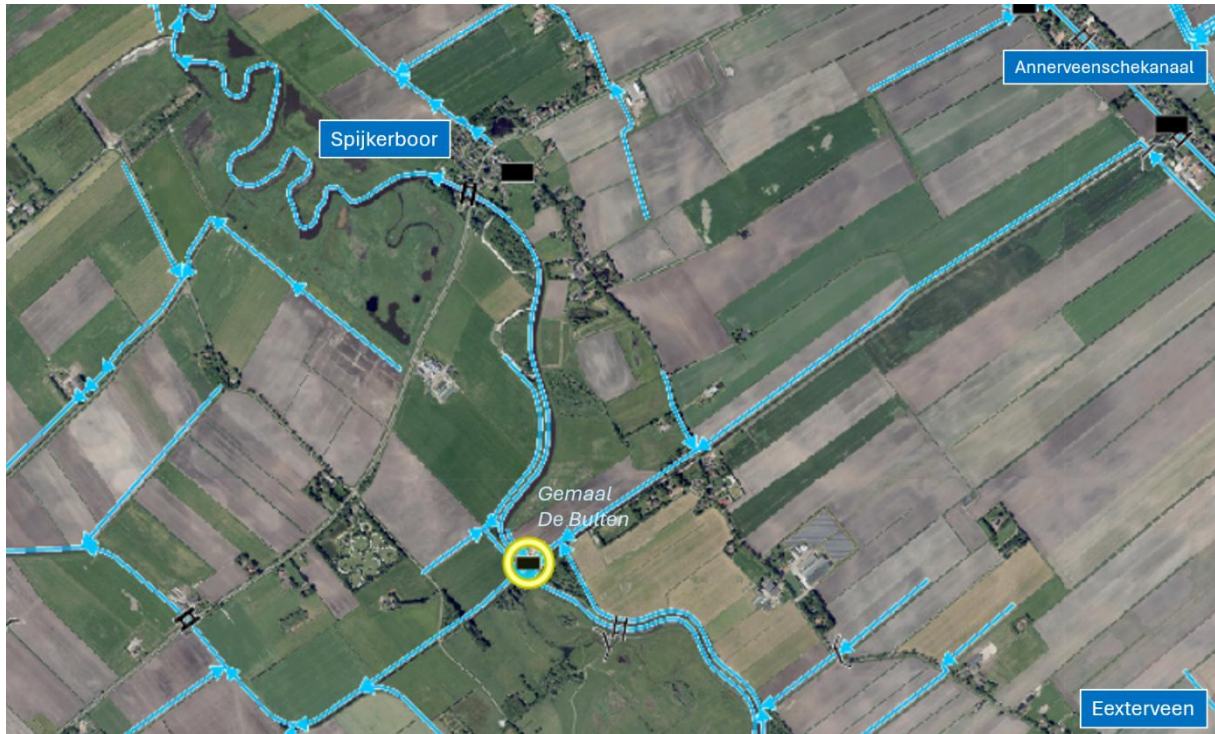
- Memo kostenraming gemaal De Bulten;
- Kostenramingen:
 - SSK-scenario 1 Bestaande damwand vervangen;
 - SSK-scenario 2 Bouw nieuwe vijzelgemaal;
 - SSK-scenario 3 Bouw nieuw pompengemaal;
- Rapportage (Relatics) gebruikseisen

Besluit/opmerkingen bestuur:

Paraaf Secretaris-directeur:

Inleiding

Gemaal De Bulten vertoont technische gebreken, waaronder schade aan de instroomwanden. Ter voorbereiding op besluitvorming is een variantenstudie uitgevoerd, inclusief kostenramingen en een interne analyse van gebruikseisen. Dit voorstel biedt inzicht in de oplossingsrichtingen en de beleidsmatige onderbouwing voor het vervolgtraject en de benodigde krediettoekenning.

Voorgeschiedenis/eerdere besluitvorming/beheerplan

Bij de uitvoering van een inspectie in 2023 is schade aan de instroomwanden van gemaal De Bulten geconstateerd. Op basis van een interne analyse is vastgesteld dat herstel van het gemaal binnen vijf jaar noodzakelijk is.

In de visie vismigratie "Van Wad tot Aa, periode 2018-2027" is de beleidslijn vastgesteld dat bij renovaties (vervanging) van pompen en vijzels of nieuwbouw van gemalen deze minimaal 95% visveilig moeten zijn (besluit AB, juli 2018).

Aanvullend op dit algemene spoor heeft er op verzoek van het algemeen bestuur een nadere analyse met betrekking tot prioritering van visveilig te maken kwantiteitsgemalen plaatsgevonden in de periode 2020- 2022. Deze analyse heeft geresulteerd in een prioritering van de kwantiteitsgemalen bij waterschap Hunze en Aa's op basis van gebieds- en visveiligheidskenmerken. De top 20 van gemalen uit deze lijst is nader uitgewerkt. Hierbij is gekeken naar de technische mogelijkheden om deze gemalen te voorzien van visveilige pompen. De gebiedsgerichte aanpak en een voorstel voor een gefaseerde aanpak zijn vervolgens voorgelegd aan het algemeen bestuur (AB besluiten november 2021 en december 2022).

In 2022 is besloten om te starten met het visveilig maken van 5 gemalen uit deze top 20 en daarnaast bij 5 andere gemalen aanvullend visveiligheidsonderzoek uit te voeren. De uitkomsten en ervaringen van deze 10 gemalen worden in 2028 geëvalueerd en voorgelegd aan het algemeen bestuur met daarbij een inhoudelijk voorstel voor de resterende opgave.

Gemaal De Bulten bevindt zich op positie 12 van de top 20 prioriteitenlijst en zou daarmee pas in 2028 als onderdeel van een voorstel voor de aanpak van de resterende opgave aan het algemeen bestuur voorgelegd worden. De geconstateerde schades (herstel damwand en kapotte pomp) maken de aanpak van het gemaal vanuit technisch perspectief urgenter. In het geval van vervanging of nieuwbouw geldt naast het gebiedsgerichte spoor ook de beleidsregel dat bij nieuwbouw en vervanging van de pomp deze minimaal 95% veilig moet zijn conform NEN 8775.

Huidige situatie/analyse van het probleem

Hoewel gemaal De Bulten momenteel nog functioneert, vertoont het duidelijke tekenen van veroudering en technische degradatie. Tijdens droogzetting in 2023 werden gaten in de instroomwanden geconstateerd. De krooshekreiniger is technisch afgeschreven en één van de pompen is defect.

De huidige constructie brengt hoge instandhoudingskosten met zich mee en sluit slecht aan op de nieuwe kade van De Hunze.

De schade aan één van de twee pompen is veroorzaakt door een externe partij. Onlangs heeft de verzekering dit financieel afgewikkeld. De organisatie heeft een inzetprotocol gemaakt voor dit gemaal om in geval van hoogwater snel een tijdelijke pompinrichting operationeel te hebben.

Vanuit de beoordeling van regionale waterkeringen is aangegeven dat het gemaal dubbelkerend gemaakt moet worden. Bovendien moet de veldbekabeling op korte termijn vervangen worden.

Verder voldoet het gemaal niet aan de eisen voor veiligheid.

Er is daarom behoefte aan een toekomstbestendige oplossing die aansluit bij de beleidsdoelstellingen op het gebied van waterveiligheid, veiligheid en duurzaamheid.

Beschrijving en onderbouwing/oplossing /plan en eventuele alternatieven

Om de technische gebreken van gemaal De Bulten op te lossen en te voldoen aan het vismigratiebeleid, is een variantenstudie uitgevoerd. De eisen zijn systematisch verzameld en verwerkt in een Voorlopig Ontwerp met raming waardoor de eisen goed geborgd zijn en herleidbaar blijven in de verdere projectfasen.

Er zijn met een interne werkgroep en met inzet van het exploitatiebudget kwantiteitsgemalen voor een aantal onderzoeken drie varianten uitgewerkt op het niveau van een Voorlopig Ontwerp (VO):

Variant 1: Herstel bestaand gemaal

Vervanging van de houten damwand en herstel van de instroomput.

Behoud van huidige functionaliteit voor 20 jaar.

Niet veilig en hoge instandhoudingskosten.

Kostenraming: € 470.000 incl. btw

Variant 2: Nieuw gemaal met vijzels

Realisatie van een veilig gemaal met drijvende buisvijzels.

Levensduur van 70 jaar.

Grote visuele impact en hogere onderhoudslast.

Kostenraming: € 1.900.000 incl. btw

Variant 3: Nieuw gemaal met pompen

Visveilige pompen in droge opstelling, geïntegreerde krooshekreiniger.

Compact ontwerp, goede landschappelijke inpassing.

Levensduur van 70 jaar.

Kostenraming: € 1.780.000,- incl. btw

Alle varianten zijn getoetst op technische haalbaarheid, inclusief advies van leveranciers en toetsing door constructeurs en hydraulisch specialisten. De kostenramingen zijn opgesteld volgens de Standaard Systematiek Kostenramingen (SSK), inclusief directe en indirecte kosten, onvoorzien, risicoreservering en btw.

Variant 1 voldoet niet aan de belangrijkste randvoorwaarden voor levensduur en visvriendelijkheid. Daarom wordt deze verder niet meer uitgewerkt.

Zowel variant 2 als variant 3 zijn kansrijke opties. Voor de realisatie van het nieuwe gemaal De Bulten wordt een uitvoeringskrediet van € 1.900.000,- gevraagd, gebaseerd is op variant 2. Om tot een definitieve keuze te komen tussen varianten 2 en 3, wordt voorgesteld om in de planvoorbereidingsfase van het project een multicriteria-analyse uit te voeren. Deze analyse dient als onderbouwing voor de uiteindelijke beslissing welke variant verder uitgewerkt zal worden. De definitieve keuze wordt op ibabs teruggekoppeld aan het algemeen bestuur inclusief de eventuele financiële consequenties.

Risico's en kansen

Risico's

Variant 2: Nieuw gemaal met vijzels

- Visuele impact op landschap.
- Separate opstelling voor krooshekreiniger verhoogt kosten en onderhoud.

Variant 3: Nieuw gemaal met pompen

- Technische complexiteit bij integratie van pompen en reiniger.
- Mogelijke risico's bij realisatie compacte opstelling.

Kansen

Kansen voor de Varianten 2 en 3:

- Voldoen aan uitgangspunten vismigratiebeleid conform NEN 8775-norm (≥95% visveilig) en nadere invulling geven aan de Visie Dierenwelzijn (AB 14 december 2016)
- Levensduur van 70 jaar → lagere kosten op lange termijn.
- Verbeterde ecologische waarde en bijdrage aan beleidsdoelen.
- Mogelijke subsidietoekenning bij nieuwbouw.

Duurzaamheidsaspecten

Bij de variantenstudie voor gemaal De Bulten is nadrukkelijk rekening gehouden met duurzaamheidsprincipes in ontwerpkeuzes als in beleidsmatige afwegingen. De onderzochte

varianten zijn beoordeeld op hun bijdrage aan een toekomstbestendig watersysteem, ecologische meerwaarde en verantwoord gebruik van hulpbronnen.

Bij de uitwerking van een VO naar het Definitief Ontwerp (DO) van het voorkeursalternatief wordt aandacht besteed aan de diverse aspecten van het Duurzaamheidsweb.

Geen spijtmaatregel

De nieuwbouwvarianten (varianten 2 en 3) zijn ontworpen met een levensduur van minimaal 70 jaar. Dit betekent dat ze voldoen aan een lifecycle-benadering en geen spijtmaatregel vormen. Ze bieden een robuuste oplossing die op lange termijn functioneel blijft en aansluit bij toekomstige beleidsontwikkelingen. In het voorlopig ontwerp van de varianten 2 en 3 zijn de waterveiligheid maatregelen en visveiligheid van de installaties meegenomen.

Niet afwentelen tijd/ruimte/anderen

De voorgestelde nieuwbouwvarianten 2 en 3 dragen bij aan een stabiel en duurzaam watersysteem zonder negatieve effecten op andere onderdelen. Er is geen afwenteling van waterveiligheid, ecologische kwaliteit of beheerlast naar andere gebieden of afdelingen. De ontwerpen zijn afgestemd op het nieuwe kadeontwerp van De Hunze.

Visveiligheid van gemalen voorkomt een afwenteling van kwantiteit op kwaliteit. Wataeraanvoer en waterafvoer is een primaire taak van het waterschap, net zoals de zorg voor ecologisch gezonde watersystemen. Keuze voor oplossingsrichtingen die beide functies dienen hebben de voorkeur.

Gezond ecosysteem

Met het visveilig maken van gemalen wordt een positieve bijdrage geleverd aan de realisatie van een gezonde visstand, als belangrijk onderdeel van een gezond ecosysteem. Realisatie van visveiligheid biedt daarnaast een positieve bijdrage aan het dierenwelzijn van vissen in onze watersystemen.

Verantwoord gebruik van (hulp)bronnen

Hoewel de verschillen beperkt zijn, is het energieverbruik in de nieuwe varianten minimaal en efficiënt. Er wordt gestreefd naar beperking van CO₂-uitstoot en inzet van duurzame materialen. De toepassing van herbruikbare componenten en het vermijden van schaarse grondstoffen zijn uitgangspunten in het ontwerp.

Realisatie van visveilige pompen kan in specifieke situaties leiden tot een grotere energievraag om de afvoercapaciteit te kunnen waarborgen. Door de nieuwe opvoerwerken bij vervanging direct te voorzien van nieuwe energiezuinigere motoren kan dit effect beperkt/voorkomen worden.

Financiën

Voor de variantenstudie van gemaal De Bulten zijn drie oplossingsrichtingen uitgewerkt tot het niveau van een Voorlopig Ontwerp, elk voorzien van een bijbehorende kostenraming. De varianten zijn beoordeeld op technische haalbaarheid en uitvoerbaarheid met input van leveranciers, constructeurs en hydraulisch specialisten. De kostenramingen zijn opgesteld conform de Standaard Systematiek Kostenramingen (SSK) en omvatten directe en indirecte kosten, onvoorziene posten, risicoreservering en btw.

Kostenoverzicht per variant:

Variant	Omschrijving	Kosten incl. btw
Variant 1	Herstel bestaand gemaal	€ 470.000
Variant 2	Nieuw gemaal met vijzels	€ 1.900.000
Variant 3	Nieuw gemaal met pompen	€ 1.780.000

Er wordt gevraagd om een uitvoeringskrediet beschikbaar te stellen van € 1.900.000,- voor de realisatie van een nieuwe toekomstbestendig gemaal De Bulten.

De kapitaallasten behorende bij het nu aangevraagd uitvoeringskrediet van € 1.900.000,- bedragen voor het eerste jaar € 126.000,-. Deze dalen jaarlijks door de gehanteerde lineaire afschrijvingsmethode.

De geplande totaalkosten van dit project zullen worden opgenomen in de meerjareninvesteringschema (MJI) 2026 - 2030 behorende bij de meerjarenraming 2026 – 2030.

Communicatie

Gemaal De Bulten is naast een technisch kunstwerk ook een kunstobject, gemaakt door bezoekers aan de Hunzedag in 2009 in samenwerking met kunstenares Geke Hoogstins. Het bedieningsgebouw en het kunstobject aan de buitenzijde van het bedieningsgebouw blijft behouden. Voorafgaand aan de uitwerking van de gekozen variant informeren we betrokkenen in de directe omgeving over de werkzaamheden. Gedurende de werkzaamheden wordt de communicatie breder opgepakt. Hiervoor wordt een communicatieplan uitgewerkt.

Uitvoering/tijdspad

Het project wordt binnenkort voortgezet om het Voorlopig Ontwerp in 2026 uit te werken in een Definitief Ontwerp en Uitvoeringsontwerp. De uitvoering start in 2027.

Evaluatie

Na afronding van de werkzaamheden zal er in 2028 een evaluatie plaatsvinden van het project. De uitkomsten hiervan worden gedeeld met het algemeen bestuur.

Voorstel

Instemmen met:

- De realisatie van een toekomstbestendig gemaal De Bulten, dat voldoet aan de gestelde eisen op het gebied van waterveiligheid en visveiligheid.
- Voor de realisatie van het nieuwe gemaal De Bulten wordt gevraagd een uitvoeringskrediet van € 1.900.000,- beschikbaar te stellen.

Bestuursvoorstel

namens het dagelijks bestuur,

Jelmer Kooistra
Secretaris-directeur

Geert-Jan ten Brink
Dijkgraaf